

Kultur~Natur

Introduktion till ACSIS konferens för kulturstudier 2009

Johan Fornäs

ACSIS och Tema Q (Kultur och samhälle), Linköpings universitet
fornas@acsis.liu.se

This is the slightly revised opening of the Swedish cultural studies conference "Culture~Nature", organised by the Advanced Cultural Studies Institute of Sweden (ACSIS) in Norrköping 15-17 June 2009. Johan Fornäs is Professor at the Department of Culture Studies (Tema Q) and Director of the ACSIS national centre for interdisciplinary cultural research. The text gives a general background to the topic and structure of this conference.

AC SIS är ett centrum för kulturstudier här vid Linköpings universitet, med syftet att stärka kulturforskningen genom nationellt och internationellt nätverkande mellan ämnesområden och universitetsorter (www.acsis.liu.se). Det leds av en nationellt tillsatt styrelse med en ledamot från varje svenskt universitet, med ordföranden Dan Brändström som tidigare var chef för Riksbankens Jubileumsfond och har en unik insikt i kulturforskningens villkor. En splitter ny resurs är exempelvis vår vetenskapliga tidskrift *Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research* har just publicerat sina första tio artiklar, inklusive ett temablock om kulturens och kulturforskningens nytta. Tidskriften utges gemensamt av ACSIS, Tema Q (Kultur och samhälle) samt Swedish Cultural Policy Research Observatory (SweCult), med Martin Fredriksson, Jenny Johannisson och mig som redaktörer. Den är refereegranskad men öppet och gratis tillgänglig som open access på Linköping University Electronic Press (www.cultureunbound.ep.liu.se).

När ACSIS 2005 höll landets första stora kulturstudiekonferens blev det tydligt hur stort behov det finns för sådana mötesplatser på detta breda fält vars dynamiska gränsländ knyter samman områden som annars sällan möts. Två år senare arrangerade vi ett motsvarande europeiskt evenemang, som också satte gränssnitt och övergångar i fokus. I höstas höll vi en lite mindre konferens om kulturvetenskapens nytta.

I denna vår tredje riktigt stora konferens har vi återgått till ett främst svenskspråkigt format eftersom det helt uppenbart finns ett stort behov av detta som komplement till de internationella träffpunkter som redan existerar. ACSIS konferenser saxar ju mellan de stora konferenserna "Crossroads in Cultural Studies" som den internationella organisationen Association for Cultural Studies (ACS) anordnar – förra året hölls den på Jamaica och nästa sommar i Hongkong. Inom humaniora och kulturforskning i allmänhet finns det flera goda skäl att ibland upprätthålla dialoger på det egna språket, parallellt med de samtal som förs på företrädesvis engelska ut mot omvärlden. De kulturella och samhällsliga fenomen vi studerar har nämligen ofta en utpräglat lokal eller regional karaktär, och ibland måste de även analyseras utifrån denna kontext. Sedan är det också viktigt att föra ut dessa analyser i de transnationella nätverken, och vi har här fört in sådana moment, dels genom Celia Lurys introduktionsföreläsning och dels genom ett par engelska gruppssessioner med internationellt deltagande.

Medan våra bägge tidigare konferenser tematiskt var rätt ofokuserade har vi i år valt att utgå från en mer precis huvudtematik, även om gruppssessionerna får röra sig fritt över hela kulturforskningsfältet. Temat för i år är "Kultur~Natur". Av alla de grundläggande kulturdefinitioner som förekommer hör den som ställer kultur mot natur till de mest fundamentala. Den har samtidigt fått en förnyad aktualitet genom att så många av samtidens stora debattämnen och ödesfrågor just kommit att handla om den laddade relationen mellan kultur och natur. För vad är klimatkrisen, den nya genetiken, sociobiologin, epidemiskräcken och skönhetsoperationerna om inte uttryck för en pågående gränsförskjutning mellan dessa poler? Man kan hävda att det pågår en strukturell kulturalisering där människorna sträcker sina designande tentakler allt längre ut i rymden och in i cellernas och atomernas inre. Det ger individer, samhälle och kultur ett växande ansvar. Samtidigt slår naturen på olika sätt tillbaka mot den sfär av mening och identitet som formar ett kulturellt kärnområde.

I denna konferens tänker vi oss inte kultur och natur som något motsatspar. Det lilla tilde-tecknet (~) antyder istället att det finns en dynamiskt böljande förbindelse mellan de två begreppen, och samtidigt en frånvarande eller svårformulerad förbindelse mellan dem. Här handlar det om att undersöka några av de förmedlingar som knyter samman dem och slår broar mellan frihetens och nödvändighetens riken.

Celia Lurys introduktionsföreläsning är tänkt att öppna horisonten för dessa frågor, som sedan vidareutvecklas i fyra plenarsessioner där särskilt inbjudna moderatorer getts möjlighet att sätta samman var sin panel. I den första har Jenny Sundén tagit ett samlat grepp om vetenskap som ett möte mellan praktik och teknik, där mentala operationer och materiella artefakter

samspelar. I den andra plenaren har Maths Isacson som även ingår i ACSIS styrelse bjudit in forskare att reflektera över makt och resurser ur ekonomiskt perspektiv. Anette Göthlunds plenar utgår från konstområdet där form och material samverkar och där naturens landskap och kroppar vävs samman med kulturella betydelselager. I den fjärde plenarsessionen sätter Torbjörn Forslids gäster fokus på hur mänskliga identiteter väver samman diskurser och kroppar.

Insprängt mellan dessa ligger en mängd spännande gruppsessioner som forskare från hela landet själva föreslagit och organiserat. Flera relaterar sig till konferensens huvudtematik, medan andra rör sig friare ut på kulturstudiefältet och visar på dess svårbegränsade rikedom.

Konferensen hade 200 deltagare, varav 160 framträdde i programmet. Könsfördelningen var jämn, 90% kom från ett tjugotal svenska lärosäten, med Linköpings universitet (21%), Lunds universitet (15%), Stockholms universitet (9%), Malmö högskola (9%), Uppsala universitet (7%) och Göteborgs universitet (6%) som de mest välrepresenterade. 11% deltog även i båda de tidigare konferenserna och 36% hade åtminstone varit med på någon av dem. Ämnesmässigt hörde många hemma i breda tvärvetenskapliga kulturforskningsmiljöer (15%), med historieämnen (12%), etnologi (8%), pedagogik (6%), arkeologi (6%), hälsa/vård (5%), konst/bild (4%), barn/ungdom (4%), litteratur (4%), medier/IT (4%), miljö/geografi (4%), och genus (3%), sociologi (3%), teknik/vetenskapsteori (3%) och etnicitet (3%) som viktiga delområden.

Konferensen har möjliggjorts tack vare välkommet ekonomiskt stöd från Riksbankens Jubileumsfond, forskningsrådet Formas samt filosofiska fakulteten vid Linköpings universitet. Ett stort tack till alla som vetenskapligt och praktiskt gjort detta evenemang möjligt!